

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนภดล เทพพิทักษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๖๓

วันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายเทพไท เสนพงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ในมาตรา ๑๐๑ ซึ่งบัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ...” มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) ...” และมาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ ...” จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นเห็นว่า รัฐธรรมนูญได้กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงได้นำลักษณะต้องห้ามดังกล่าวมากำหนดเป็นเหตุอันทำให้สมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสิ้นสุดลงด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติในฐานะของผู้แทนปวงชนชาวไทยนั้นจะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างเต็มที่ มีความประพฤติเป็นที่ยอมรับและนับถือต่อสาธารณชน ปราศจากเหตุหมิ่นหมองในการที่จะปฏิบัติหน้าที่อันทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติและศักดิ์ศรีของสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อพิจารณาคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบแล้ว เห็นว่า คดีนี้ผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นจำเลยในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๑๗๔/๒๕๖๒ หมายเลขแดง ที่ ๔๘๕/๒๕๖๓ ของศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่นายพิชัย บุญเกียรติ เป็นโจทก์ฟ้องนายมาโนช เสนพงศ์ เป็นจำเลยที่ ๑ และผู้ถูกร้องเป็นจำเลยที่ ๒ ในความผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ ในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ ต่อมาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชมีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๑๘ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ จำคุกคนละ ๓ ปี มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุกคนละ ๒ ปี ไม่รอกการลงโทษ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ของผู้ถูกร้องมีกำหนดสืบปีนับแต่วันที่ มีคำพิพากษา ผู้ถูกร้องจึงอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ และแม้ว่าผู้ถูกร้องจะกล่าวอ้างว่าคดีนี้อยู่ระหว่างการอุทธรณ์ ซึ่งศาลอุทธรณ์ภาค ๘ นัดฟังคำพิพากษาในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา ก็ตาม แต่คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ก็ไม่มีผลเปลี่ยนแปลงการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญที่ต้องพิจารณา ในประเด็นข้อกฎหมายตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๒) ได้ ดังนั้น สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบ มาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒)

มีข้อที่ต้องพิจารณาต่อไปว่า เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) แล้ว สมาชิกภาพ ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงนับแต่เมื่อใด

เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อได้รับเรื่องไว้พิจารณา หากปรากฏเหตุอันควรสงสัยว่าสมาชิกผู้ถูกร้องมีกรณีตามที่ถูกร้อง ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้สมาชิก ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ... ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ แต่ไม่กระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปก่อนพ้นจากตำแหน่ง” บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุด ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีได้ให้อำนาจแก่ศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า

เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ เป็นต้นไป โดยมีผลผูกพันต่อการดำเนินการทั้งปวงในกิจการของรัฐสภา และด้วยเหตุที่การพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง แต่เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงและพ้นจากสถานะสมาชิกรัฐสภานับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ในวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ แล้ว เห็นได้ว่า เมื่อนับถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยนี้ในวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ เวลาได้ล่วงพ้นไปเกินกว่าสี่สิบห้าวันแล้ว ข้อเท็จจริงในกรณีนี้ย่อมส่งผลให้กระบวนการตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างไม่มีระยะเวลาดำเนินการเลย ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องกำหนดวันเลือกตั้งและวันรับสมัครรับเลือกตั้งโดยต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างใช้บังคับ ซึ่งวันรับสมัครรับเลือกตั้งนี้จะต้องเริ่มรับสมัครไม่เกินสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างใช้บังคับและต้องกำหนดวันรับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒ ขณะเดียวกันระยะเวลาที่ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่อาจปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๖๘ (๒) ซึ่งกำหนดให้การหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครและพรรคการเมืองกระทำได้ตั้งแต่วันที่ตำแหน่งว่างลงจนถึงวันก่อนวันเลือกตั้งอีกด้วย

เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่มุ่งให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแล้ว และเพื่อมิให้การปรับใช้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรณีนี้มีผลเป็นการลดทอนกรอบระยะเวลาการจัดการเลือกตั้งตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ รวมทั้งส่งผลให้การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองไม่อาจปฏิบัติตามกำหนดเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติไว้ได้ จึงเห็นสมควรให้การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ของผู้ถูกร้องอันเป็นเหตุให้ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงและนำมาสู่การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่างตามนัยของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) เริ่มมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเลือกตั้ง นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) และให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ โดยให้ถือว่าวันที่ ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด นครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบ มาตรา ๑๐๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง คือ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔

(นายณภดล เทพพิทักษ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ